

Leger under tilsyn får bistand fra Legeforeningen

Michael 2025; 22: 177–180

doi: 10.5617/michael.12415

Mange leger som har fått en tilsynssak mot seg, tar kontakt med Legeforeningen for råd og hjelp. Sakene varierer fra bagatellmessig pasientmisnøye til anklager om overgrep. En egen gruppe med erfarne jurister håndterer henvendelsene. De skal sikre at legenes rettssikkerhet ivaretas, men er også opptatt av at legene blir ivaretatt.

– De fleste legene tar i første omgang kontakt per telefon for råd, sier Stine Tønsaker (fig. 1). Hun leder foreningens faggruppe for helserett, har 14 års fartstid i Legeforeningen og erfaring både fra statsforvalteren og Statens helsetilsyn.

Selv om sakene er svært ulike, er legenes reaksjoner ofte de samme.

– Leger under tilsyn føler seg ofte anklaget og urettferdig behandlet. De opplever skam og kjenner seg alene. De er ofte bekymret og kan være i en alvorlig krise, sier Tønsaker. Det er viktig at de som tar kontakt, opplever å bli ivaretatt og å få god hjelp. Det er en av grunnene til at vi opprettet *Team tilsyn*.

Team tilsyn er en gruppe dedikerte jurister med særlig oppmerksomhet på bistand i tilsynssaker. De har utarbeidet beredskapskort, og har laget egne rutiner for håndtering av tilsynssaker. Dette innebærer blant annet at to jurister arbeider sammen om en sak. De forsøker også å møte alle legene personlig for å finne ut hvordan de opplever situasjonen. De forsikrer seg om at legene har noen å snakke med. Støttekollegaordningen er en viktig ressurs i den forbindelse. Tilsynssaker har ofte sitt opphav i en hendelse som i seg selv var vanskelig. Det er vanskelig nok å erkjenne at man kan ha gjort en feil. At det kommer en gransking på toppen av dette, er krevende for mange.

Legeforeningen har utarbeidet en egen veileder for leger som kommer i en tilsynssak (fig. 2) (1). Her oppsummeres gode råd, og det presiseres at

*Figur 1. Line
Tønsaker leder
Legeforeningens
faggruppe for
helserett. (Foto:
Legeforeningen)*

*Figur 2. Legeforeningen
har utarbeidet en egen
veileder for leger under
tilsyn (1)*

legen selv må bidra aktivt i prosessen. Håndteringen av en slik sak bør ikke helt og holdent overlates til jurister. «Det er legen som har kjennskap til sakens fakta og bakgrunn, og som dermed best kan belyse saken» (1, s. 7). Derfor ber man vanligvis om at legen selv skriver et utkast til uttalelse til tilsynsmyndigheten.

– I rådgivningen vektlegger vi hvordan vi kan få fram legens side best mulig og på hva som kan styrke saken, samt å legge en strategi og en plan, sier Tønsaker. Hvilke tiltak kan, må eller bør legen iverksette? Dette kan være rustesting, behandling eller kompetansehevende tiltak. Dersom det blir aktuelt med en administrativ reaksjon, skal tilsynsmyndighetene vurdere forholdene på tidspunktet vedtak skal fattes, en såkalt nåtidsvurdering. Det går ofte lang tid fra en sak starter til den avsluttes, og det gir legen et viktig handlingsrom. I løpet av denne tiden kan legen for eksempel ha levert inn prøver som viser rusfrihet.

Hva handler sakene om?

Statsforvalterne i Norge fikk i 2023 omtrent 8000 klager på helsehjelp. De aller fleste sakene avgjøres der, og en tredel avvises. Kun et mindretall ender med reaksjoner. Statsforvalteren konkluderer med lovbrudd i rundt 20 % av sakene, og under 5 % blir oversendt til Statens helsetilsyn (1). Det er Helsetilsynet som kan iverksette tiltak ut over faglige pålegg. Slike administrative reaksjoner kan for eksempel være tap av forskrivingsrett, begrensing av autorisasjon eller tilbakekallelse av autorisasjon, lisens eller spesialistgodkjenning.

Det legene frykter aller mest, nemlig tilbakekallelse av autorisasjon, skjer sjelden. I 2023 ble 29 legeautorisasjoner tilbakekalt. De hyppigste årsakene var helsefaglig svikt i yrkesutøvelsen, rusmiddelbruk og «annen atferd i yrkesutøvelsen» (2).

– De fleste henvendelsene til Legeforeningen dreier seg om faglig forsvarlighet, sier Tønsaker. Dernest handler sakene om rus, ulike former for uegnethet i legetjenesten og rollesammenblanding. Tidligere var mangelfull journalføring en hyppig tilsynsgrunn, men dette har avtatt.

Noe å lære av

Lang saksbehandlingstid preger de fleste tilsynssakene. Statsforvalteren kan bruke opp mot ett år på en sak. Skulle saken gå videre til Statens helsetilsyn, kan det ta ytterligere ett år. Dette er en stor belastning for legen som er under tilsyn.

– Vi må hjelpe legen med å stå i en slik situasjon, sier Tønsaker.

Uønskede hendelser er en uunngåelig del av yrkesutøvelsen. Helsetjenesten er en risikovirksomhet. Tilsynsmyndighetene, legene og Legeforeningen har et felles mål om åpenhet og om at helsetjenesten blir så trygg som mulig. Alle feil og mangler har et lærings- og forbedringspotensial. Det potensialet må utnyttes.

– Vi må minne legene om at myndighetene er opptatt av hva som skjedde, men først og fremst er de opptatt av å sikre en trygg helsetjeneste for framtiden, avslutter Tønsaker. – Vi formidler til legene det tilsynsmyndighetene ønsker å vite: Er den neste pasienten din trygg? Er du til å stole på?

Litteratur

1. *Helsetilsyn med legevirksomhet – Veileder i tilsynssaker*. Oslo: Den norske legeforening. <https://www.legeforeningen.no/om-oss/publikasjoner/veiledere/helsetilsyn-med-legevirksomhet-veileder-i-tilsynssaker/> (17.02.2025)
2. *Statens helsetilsyn. Årsrapport 2023*. <https://www.helsetilsynet.no/globalassets/opplastninger/publikasjoner/aarsrapporter/aarsrapport2023.pdf> (17.02.2025)

Magne Nylenna
magne@nylenna.no

Magne Nylenna er professor emeritus i samfunnsmedisin ved Universitetet i Oslo og redaktør i Michael.